

SISÄLLYS

JOHDANTO, Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori	1
<i>Miksi tämä kirja nuorten rikollisuudesta?</i>	1
<i>Kehityksestä syihin</i>	2
<i>Syistä torjuntaan ja rangaistuksiin</i>	4
<i>Yhteiskunnallinen konteksti</i>	7
<i>Tavoitteena rajojen ylittäminen</i>	11
Lähteet	13

Määrä

I NUORISORIKOLLISUUDEN KEHITYS, Janne Kivivuori	15
<i>Ilmirikollisuus + piilorikollisuus = kokonaisrikollisuus</i>	17
Nuorten rikoskäyttäytyminen	17
<i>Nuorisoriikollisuuskyselyt</i>	18
<i>Kouluun liittyvät rikokset</i>	22
<i>Kouluterveyskyselyt</i>	24
<i>Helsingin nuorten rikollisuus</i>	25
Nuoret rikosten uhreina	26
<i>Väkivallan aiheuttama sairaalahoidon tarve</i>	27
<i>Nuoret väkivaltakokemukset</i>	28
Nuorten rikosten tulo poliisiin tietoon	32
Nuorten tilastoitu rikollisuus	33
<i>Tilastolukujen luonteesta</i>	34
<i>Rikoslakirikokset</i>	35
<i>Pahoinpitelyrikokset</i>	37
<i>Ryöstörikokset</i>	39
<i>Varkausrikokset</i>	41
<i>Vahingontekorikokset</i>	43
<i>Tekijät ja teot tilastoissa</i>	44
Nuorten suhtautuminen nuorten rikoksiin	48
Yhteenvetoa ja tulkintaa	49
<i>Väkivalta</i>	50
<i>Uhkakokemukset</i>	51
<i>Omaisuusrikollisuus</i>	53
Lähteet	54
II NUORTEN HENKIRIKOKSET 1980–2004, Martti Lehti	57
Historiallinen suhteutus	57
Kansainvälinen suhteutus	59
Nuorten henkirikollisuuden määrällinen kehitys	62
Rikokset	64
<i>Tekopaikka ja ase</i>	65
<i>Väkivallan suunnitelmallisuus ja raakuus</i>	67
<i>Uhrit</i>	70
<i>Päihdeet</i>	72
Syylliset	75
<i>Ikä ja sukupuoli</i>	76
<i>Kansallisuus, kansalaisuus ja syntymämaa</i>	76

<i>Perhetausta ja perheväkivalta</i>	78
<i>Koulutus ja koulumenestys</i>	82
<i>Työelämäsuhde</i>	84
<i>Päihteiden käyttö</i>	84
<i>Aiemmat psyykkiset ongelmat, älykkyys ja mielentilatutkimuksen diagnoosi</i>	88
<i>Aiempi rikollisuus</i>	92
Yhteenvedoa	93
Lähteet	95

Syyt

III PERIMÄ JA YMPÄRISTÖ ANTISOSIAALISUUDEN KEHITYKSESSÄ, <i>Markus Jokela</i>	97
Johdanto	97
Perinnöllisyyden tutkiminen	99
Antisosiaalisen käyttäytymisen perinnöllisyys	101
Antisosiaalisuuden perinnöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä	104
<i>Antisosiaalisuuden luonne</i>	104
<i>Sukupuoli</i>	105
<i>Onko nuoruusiän antisosiaalisuus perinnöllistä?</i>	106
Perimän vaikutus ympäristöriskitekijöille altistumiseen	108
<i>Passiivinen GE-yhteisvaihtelu</i>	109
<i>Reaktiivinen GE-yhteisvaihtelu</i>	110
<i>Aktiivinen GE-yhteisvaihtelu</i>	110
Ympäristön ja perimän vuorovaikutus	112
Käyttäytymisen molekyylit	114
Lopuksi	116
Lähteet	118
IV KASVUYMPÄRISTÖN VARHAISET RISKITEKIJÄT RIKOLLISEN KÄYTTÄYTYMISEN KEHITYKSESSÄ, <i>Jaana Haapasalo</i>	123
Johdanto: Perhe ja vanhemmuus rikollisen kehityksen ytimenä	123
Suorat ja epäsuorat riskitekijät	124
Raskausajan ja syntymän jälkeiset riskitekijät	126
<i>Äidin terveydentila</i>	126
<i>Synnytyskomplikaatiot</i>	128
<i>Vauvan ravistelu</i>	128
Vanhempien ongelmat	129
<i>Vanhempien nuori ikä</i>	129
<i>Avioero ja yksinhuoltajuus</i>	130
<i>Heikko taloudellinen asema</i>	132
<i>Huoltajien vaihdokset</i>	133
<i>Vanhempien päihde-, mielenterveys- ja rikollisuusongelmat</i>	134
Vanhemmuus	136
<i>Heikot kasvatuskäytännöt</i>	136
<i>Lapsen kaltoinkohtelu</i>	140
<i>Väkivallan näkeminen</i>	143
Millaiset tekijät suojaavat epäsosiaaliselta ja rikolliselta kehitykseltä?	146
Yhteenvedo	150
Lähteet	152

V	NUORISORIKOLLISUUDEN SOSIOLOGISET SELITYKSET, <i>Janne Kivivuori</i>	161
	Turhautuminen	162
	<i>Mertonin paineteoria</i>	162
	<i>Yleinen paineteoria</i>	163
	Irtautuminen	165
	Oppiminen	168
	<i>Differentiaalinen assosiaatio</i>	169
	<i>Yleinen oppimisteoria</i>	169
	<i>Opitut selittelytavat</i>	172
	Leimautuminen	175
	<i>Identiteettimuutos ja rakenteellinen torjunta</i>	175
	<i>Lisäävätkö rikosseuraamukset rikollisuutta?</i>	176
	Köyhyys ja rikollisuus	178
	Lähteet	184
VI	SOSIAALINEN PÄÄOMA JA NUORISORIKOLLISUUS, <i>Venla Salmi</i> ...	187
	Johdanto	187
	Sosiaalinen pääoma, yhteisö ja rikollisuus	190
	Nuorten sosiaalisen pääoman resurssit ja rikoskäyttäytyminen	192
	<i>Nuorten sosiaalinen pääoma</i>	192
	<i>Sosiaalisen pääoman ja nuorten rikollisuuden tutkimus</i>	193
	Vertaisryhmä ja rikoskäyttäytyminen	198
	<i>Nuorten rikollisuus sosiaalisena ryhmäilmiönä</i>	198
	<i>Vertaisryhmä negatiivisen sosiaalisen pääoman tuottajana</i>	200
	Pohdinta	203
	Lähteet	206
VII	RIKOKSET NUORTEN ”JUTTUINA” – NARRATIIVISEN LÄHESTYMISTAVAN MAHDOLLISUUKSIA, <i>Päivi Honkatukia & Leo Nyqvist & Tarja Pösö</i>	211
	Nuoriso-ongelmat ja nuorten ongelmat	211
	Näkökulmaksi asianosaisten tarinat	214
	Miksi ja miten kuulla nuoria ja analysoida kerrottuja tarinoita – esimerkkinä nuorten väkivalta	217
	Väkivaltako vain kerrottua tarinaa?	223
	Narratiivisuus interventio politiikassa	225
	Lopuksi	229
	Lähteet	231

Kontrolli

VIII	RIKOSTEN JA VÄKIVALLAN TORJUNTAA KOULUISSA, <i>Jukka Savolainen</i>	235
	Katsaus vertaileviin tutkimuksiin	238
	Väkivaltaisen käyttäytymisen vähentäminen	241
	Tietoja koulujen kameravalvonnasta	242
	Lopuksi	245
	Johtopäätökset	246
	Lähteet	247

IX	RIKOS LASTENSUOJELUN KENTÄSSÄ, <i>Timo Harrikari</i>	249
	Nuorisori­kollisuus ja suomalainen lastensuojelu kansainvälisessä vertailussa	251
	<i>Oikeus- ja huoltomalli institu­tionalisoinnin ideaalityypeinä</i>	251
	<i>Pohjoismainen lastensuojelulautakuntamalli</i>	253
	<i>Nuorisotuomioistuimet</i>	254
	Rikollisuuskysymyksen historiallinen muotoutuminen osaksi lastensuojelua Suomessa	256
	<i>Esimoderni aika</i>	256
	<i>Kohti modernia lastensuojelua</i>	257
	<i>Kansallisen lastensuojelun perustaminen ja laajentaminen</i>	258
	Nuorisori­kollisuus ja nykyiset lastensuojelukäytännöt	262
	<i>Lastensuojelun kolme tasoa</i>	263
	<i>Lastensuojeluviranomaiset muissa rikollisuutta koskevissa säännöksissä</i>	265
	Riskipolitiikan aikaa? Lastensuojelun uudenlainen jälleenkytkentä rikollisuustematiikkaan	266
	<i>Lapsipolitiikan uusi suunta?</i>	266
	<i>Rikosvastuun ikärajan korostunut asema</i>	268
	<i>Sosiaalisesta ennaltaehkäisystä tilannetorjuntaan ja inkapasitaatioon?</i>	269
	<i>Varhaisen puuttumisen ja kohdentamisajattelun nousu?</i>	271
	<i>Leimaamisen välttämisestä nopeaan puuttumiseen?</i>	272
	<i>Oikeutettujen puhujien muutos?</i>	273
	Lopuksi	274
	Lähteet	275
X	NUORTEN RANGAISTUSJÄRJESTELMÄN TOIMINTA	
	1990-LUVUN ALUSTA NYKYPÄIVÄÄN, <i>Matti Marttunen</i>	281
	Johdanto	281
	Suomalaisen nuorisori­kosoikeuden perusteet	280
	Nuorisori­kollisuus – huomioita rangaistusjärjestelmän toiminnan näkökulmasta	284
	<i>Nuorten osuus rikoksista ja rangaistuksista</i>	285
	<i>Rikoksia tekevien ja rangaistujen nuorten osuus ikäryhmästä</i>	286
	Rangaistukset – yleiskuvaus	289
	Poliisin ja syyttäjien määräämät seuraamukset	292
	Tuomioistuinkäsittelyyn edenneet rikokset	294
	Tuomioistuinrangaistukset	296
	<i>Tuomitsematta jättäminen</i>	296
	<i>Sakko</i>	296
	<i>Ehdollinen vankeus</i>	297
	<i>Nuorisorangaistus</i>	299
	<i>Ehdoton vankeus ja yhdyskuntapalvelu</i>	303
	Vankiluku	306
	Nuorten kontrollikoneiston toiminnan kokonaisvirta	308
	Kokonaisarvio nuorten seuraamusjärjestelmän toiminnasta	310
	Lähteet	313

XI	NUORET LAITOKSISSA SUOMESSA JA ENGLANNISSA, <i>Tarja Kuula & John Pitts & Matti Marttunen</i>	315
	Johdanto: nuorisorikosoikeuden murros Englannissa	315
	Suomi: nuorisovankien määrä ja kriminaalipoliittinen ilmapiiri	317
	Kysymyksenasettelu	320
	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrät	321
	Palvelujärjestelmään sisäänpääsy Suomessa	322
	Nuorisorikollisuus ja laitoshoido	325
	Onko Suomessa nuoria varten piilo-oikeusjärjestelmä? – välipäätelmiä	330
	Tuomittu hyvinvointiin?	331
	Suomalainen paradoksi	332
	Suomi, nuoriso-oikeus ja ”kontrollikulttuuri”?	334
	Yhteenvetoa	336
	Lähteet	338

Yhteenveto

XII	NUORTEN RIKOLLISUUDEN JA SEN KONTROLLIN KEHITYSSUUNTIA, <i>Janne Kivivuori & Päivi Honkatukia</i>	341
	Nuorisorikollisuuden kehityssuunnat	341
	<i>Perinteinen omaisuusrikollisuus</i>	342
	<i>Väkivalta</i>	343
	<i>Rikoksista pidättyvien osuus noussut</i>	344
	Nuorisorikollisuuden syyt	344
	Nuorten rikosten ehkäisy ja rangaistukset	346
	Puuttumisen velvoite ja sen kritiikki	349
	<i>Kiista tilannetorjunnasta</i>	351
	Tulevaisuuden haasteita	353
	<i>Piilorikollisuuden ongelma</i>	353
	<i>Nuorten kokonaisrikollisuuden seuranta</i>	354
	<i>Nuorten rikollisuus tietoyhteiskunnassa</i>	355
	<i>Oikeustieto informaatioyhteiskunnassa</i>	356
	<i>Erilaisista lähestymistavoista...</i>	358
	<i>Rajojen ylittämiseen...</i>	361
	Lähteet	363
	Kirjoittajatiedot	365
	SUMMARY Juvenile Crime in Finland: Trends, Causes and Control	367